

Paul Kaaritan

Titus Ati'o

Di'oraz kaarita daua'o

Titus uruu Paul minauda'uitapauzonii na'iki uminka'u kapam. Panaadon uchi'ikapan nii utuma ipai amazada kawana'ati ukowaadapa-kizi ii aka Kaimana'o Kuwai Jesus Christ dau'u.

Kaina'a paran baoko a'o udaru'o manawun katonaru, Crete kia'o udakotapa-ka'o. Kaina'a iriba pidannao kawiiizi-tinpan na'ii. Uruu idi Paul na'iki Titus makon na'iti itukapa'anan mishidainao. Dobata sondii ina'ia'akan, uruu dauna'an Paul dobatan naa koshan. Mazan Titus na'ii zii uwa'akan, uaipan idi uzaamatan pidannao kazowautapa'o nii wuru'u na'ii'akainao kidaz choochinao. Na'iki ukaminka'uta kizi na'ianao kazowautapan choochi.

Kotua'iki zaa uruu dauna'an, uru'u naa Paul saadan kaarita Titus ati. Uaipan pakaminka'utanuzu pakowaadan ida'an u'ati na'apam nii ukazowautapan wuru'u choochinao, uawunuutapanii kidaz. Na'iki ukowaada-kidan u'ati na'apam nii pidannao kazowautapa'o choochi taapinan. Na'iki ukowaadan u'ati na'apam nii utominapa-kidan pabi'i kida pidannao choochi ii: wuru'u tunarunao-tinpainao kidaz, pa'inainao daonaioranao, poitoruinao, maskon-nao-tinpainao, na'iki pa'inainao zunnao. Aizii utokon ii, ukowaada-kidan u'ati na'apam nii ipai mishidainao mashaapan.

Kaarita buutinpan kida

Kaarita sakadin-kizi	1:1-4
Choochi zowaunaanao zaamata-ka'o	1:5-16
Pabi'inaaka kida'o kaudin-kizai choochi ii	2:1-15
Mishidainao ma'ozakada-ka'o na'iki ikakinao-ka'o	3:1-11
Kaarita katokonota-ka'o	3:12-15

1 ¹Di'oraz kaarita õgaru Paul di'iki'o, Tominkaru poi-toruz, na'iki Jesus Christ apostlen. | Õzaamata-ka'o na'iki õdyuuda-ka'o kaminka'uta'o nii Tominkaru zaamataniinao papidanannao nii,

ōkowaada kizi ī'ati kaimanaiman wuru'u mishi'o na'iki sakitapa'oraz pa'an parada-karu, mishi kizi īmishidan uruu kaimanaiman, īmashaapa kizi na'iki īsha'apatin kizi Tominkaru aipan kawana'ati. ²Uruu parada-karu kida kawana'ati wataapan wanyukunuu, waaipan idi wazaamatan wuru'u taa'azoo-kariwaiz wa'ati, wakakupa-kināa nii karikaonan. Mishi Tominkaru aonaa mariidinauzo mani uruu. Kotua'a naa amazada sakadinan ua'ii, udi'itinpan pataan dau'u papidananao ati wuru'u kakupa-kināiz. ³Ukau'an paaitanii kamoo kawana'ati'ora'a naa aizii uaida-kidan wuru'u pataa'azooniaz aimakaan, kaimana'o kuwai kowaadapa-kaō ida'ana'a naa pidannao ati. Aizii wuru'u kaimana'oraz kuwai taa-kaō ōgaru ati, ōdobata-kidan nii pidannao ati. Ukau'an ipai parada-karu oo kaimana'o kuwai wuru'u ōkowaadapanii kidaz, Tominkaru wakazannaatapiki dyuudan kawana'ati'o wuru'u ōkowaadapanuz uparadan.

⁴Aizii di'i ōsaadan kaarita pugaru Titus ati'o, ōdaniitapaniaz, pumishidan idi tuukii, wuru'u mishi'oraz kuwai, ōmishidaniaz kapam.

Marii Tominkaru waDaru, na'iki Christ Jesus wakazannaatapiki kamunanun pu'ati, na'iki utaa kizi punyukunuu kaiman-kināa nii.

*Titus kaudin-kizi taa-kaō
Crete ii*

⁵Ōwa'akan pugaru Crete ii, pusha'apata kizi na'iki pupatumaa-

kada kizi'i naa wuru'u aimakaan kida aona'oraz zii washa'apatan. Ōaiapa puzaamatan pidannao choochi zowaunaanao nii ipai wiizai kawana'ati, wuru'u kaina'a'oraz mishidainao kida na'ii. Na'iki aonaa pa'i pumanyukunuuta'ana'a tawuru'u ōparadan kidaz, pidan zaamata-kaō dau'ana'oraz choochi zowaunaa nii. ⁶Puzaamata kizi pidan kaimana'o umashaapan, aitapa-kariwai ukaduz kaimanan. Na'iki bouda'apa'o udaiaro. Na'iki aitapa-kariwai mishi udainao mishidainao pa'idiwaru, aonaa sha'apaapauzonao mani dikauda kida'o aimakaan, na'iki aonaa dikipinainao mani.

⁷Aizii mishidainao zowau-naa zaamata-kaō an, kaudina'o nii Tominkaru ati, marii kau'an kaiman umashaapan, aonaa abatauta-kida'o nii mani dikauda sodi kida'o pakaduz, na'iki aonaa ma'ozakatinpa'o nii mani, na'iki aonaa to'ora'akauzo mani kanom sodi kida dikipin ii karikaonan. Na'iki aonaa tuzapa-shori mani. Aonaa to'orauzo na'iki mizaataaka-shori mani. Na'iki aonaa kizi udi'itinpan soo paaipan dau'u puraata.

⁸Marii uruu konaukia'o usookapa-kidauzon tawarainao kaawan padapu iti. Na'iki nau-dapauzo pasha'apatan kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan. Na'iki ma'ozaka'o utaaipan panyukunuu pasha'apatan ai aimakaan madorona-daun. Na'iki sha'apata'o ipai aimakaan sakitapa. Na'iki taapa'o panyukunuu ipai Tominkaru ati.

Na'iki aonaa kashaapina'akauzo mani dikauda kida'o aimaakan ati. ⁹Mishi kizi ma'ozaka utaan panyukunuu wuru dau'ati'i mishi'oraz parada-karu, wamishidaniaz na'iki wakowaadapaniaz. Aizii umashaapan an na'apa, uka'iitan nii pama'ozakadan ba'oran mishidainao kida nyukunuu, pakowaadapan ida'an wuru'u mishi'oraz kuwai. Na'iki uruu kida ida'ana'o nii kapam kaimanaiman ukainaabatan na'iki utukapa-kidan mishi wunao pozawatanu'u, pana'iti'oraz itominapa-kidan pidannao wuru aia'a, mishi'oraz kuwai wakowaadapanii kidaz.

¹⁰Usha'apanum kau'an kaina'a iriba pidannao mishidainao padamata, mazan upu'u ikashadan wuru'u mishi'oraz na'iki sakitapa'oraz kuwai. Tuukii ipana'aapan ba'oran mishidainao kida nyukunuu, ikadakotinan idi soo madiwautapa-ka'o aimaakan kida dau'u karikaonan. Aitaniiman Jewnao, inao manawun aipa'oraz aimaakan sha'apata-ka'o pakakinnaorinaa kawana'ati. ¹¹Ukau'an marina'a naa imashaata-ka'o ikadakoipan ai na'apa kida'o dau'u. Usha'apanum kau'an iriba'a naa kabaun kawana'ati ipozawaabi'itakidan pidannao nyukunuu kida, atii aona'a naa itaitapan na'ia'oram naa kuwai pamishida. Mazan itominapa-kidanuz pidannao soo iaipan karikaonan puraata i'ai.

¹²Kaina'a'o da'i pidan iwiizisan, iprophetin uruu. Kotua'a naa kaikapa'a ukiauzon pawiiizi san-

nao dau'ana'a: "Pidannao wuru'u mashaapainaoz da'a'a Crete ida'a, mariidinauzonao manawun idyaun. Na'iki imashaapan pa'atiaaka kida, aonaa kanom ikarodapan, na'apa baudokoru kawan. Na'iki zoonzionao kapam idyaun. Imashaapan soo paaroapatinan dau'u karikaonan." ¹³Mishi'o wuru'u ikaduz kowaada-kaoz na'apa. Ukau'an pukakinao wuru'u pidannao ma'ozaka'o ida'an, imuuda kizi'i naa wuru'u na'apa kida'oraz pakaduz. Imishida kizi'i naa bauda'apa wuru'u mishi'o, na'iki sakitapa'oraz pa'an kuwai. ¹⁴Aonaa kizi'i naa powa'a inyukunuupan wuru'u kotua'o kuwai, Jewnao tomanii kidaz karikaonan. Na'iki aonaa kizi'i naa powa'a imishidan kakinaorii, wuru'u pidannao tomanii kidaz karikaonan, maaiapa-kainaoz mishi'o kuwai.

¹⁵Pidannao sha'apata'o ipai aimaakan kaiman na'iki sakitapa, kaiman pa'idiwaru Tominkaru tukapan wuru'u isha'apatanii kidaz. Mazan aizii pidannao wuru'u sha'apaapainaoz dikauda kida'o aimaakan, na'iki mamishidakainaoz Christ, ipai aimaakan isha'apatanii aonaa ukaimanan Tominkaru tukapan. Usha'apanum kau'an aona'a naa idilitinpan sakitapa, na'iki aona'a naa itaitapan udikauda'o wuru'u pasha'apaapanii kidaz aimaakan. ¹⁶Tuukii idakotinpan aitapa'o nii Tominkaru, mazan ipai isha'apaapanii wuru'u oii kida'o aimaakan tukapa-kidan aonaa mishi'o mani wuru'u imishidanuz Tominkaru. Kashadamiki inao,

na'iki tuukii ïdikintapan Tominkaru paradan, na'iki aonaa na'iti'i naa ïsha'apatan kaimana'o aimaakan.

**Mishi'o na'iki sakitapa'o
tominapa-kinai**

2 ¹Aizii pugaru, putominapa-kida'a naa pa'i pidannao wuru dau'a'a kuwai mishi'oraz na'iki sakitapa'oraz pa'an. ²Puparada na'iki pukakinaota wuru'u tunarunao-tinpainao kidaz naa, kaiman kizi ïdi'itinpan aonaa madoronaa-daun mani. Na'iki aitapin kizi ïmashaapan. Na'iki ma'ozaka kizi ïtaapan panyukunuu pasha'apatan ai oii kida'o aimaakan. Na'iki ïtukapa-kida kizi tuukii pamishidan wuru'u mishida-kariwaiz kuwai. Na'iki mishi kizi ïtukapa-kidan tuukii pakamarainapanun. Na'iki ïtukapa-kida kizi mishi ma'ozaka ïtaapan panyukunuu, pabaiatan pu'u dadara'o na'iki kasha'apanna'o mashaapa-karu. ³Na'apa'o nii kapam pukakinaotan zunnao, wuru'u maskonnao-tinpainao kidaz naa. Pudyuuda ïmashaapan kaiman, zunnao taapinainao ipai oia'o ai mashaapan kawan. Aonaa kizi ïmashaapan pakadakotin-kidan dau'u pairibannao, na'iki aonaa kizi kapam ïtuzapa-shorin. Mazan marii pa'an ïtominapa-kidan ba'orainao kaimana'o mashaapa-karu dau'u. ⁴Ïtominapa-kida kizi'i naa wuru'u pa'inainaoz zunnao, daiarui marainapa-kao dau'u, na'iki daniinao

marainapa-kao dau'u. ⁵Na'iki ïtominapa-kida kizi ïdyaun ïdadaradan dau'u panyukunuu, aimaakan sha'apata-kao ai madoronaa-daun. Na'iki ïtukapa-kida kizi kapam na'apam pidan taapan pananaa ipai oia'o ai. ïtukapa-kida kizi na'apam daiaroi taapan padapu, na'iki na'apam daiarui marainapa-kao na'iki uparadan izo'ati-kao. Aizii mashaapa-karu an kaiman na'apa, aona'o nii kanom dakoopan Tominkaru Paradan.

⁶Aizii pa'inainao daonaioranao, putominapa-kida kapam ïdyaun. Marii kizi ma'ozaka ïtaapan panyukunuu, pasha'apatan ai aimaakan madoronaa-daun. ⁷Aizii pugaru na'apa kapam, pumashaapa na'iki pusha'apata ipai aimaakan kaiman, putukapa-kida kizi kaimana'o mashaapa-karu pukaduz ida'an. Na'iki mishi kizi putominapa-kidan pidannao kaimanaiman na'iki ma'ozaka'o ida'an. ⁸Na'iki pukaiwaa sakitapa'o na'iki ma'ozaka'o kakinaorii, aona'oraz turuu udakowapa-kao. Na'apa'o ida'ana'o nii puba'azootin-kidan wuru'u dakomikinaouz, na'iki aona'o ni'i naa ïaitapan kanom ida'an padakoopan waunao.

⁹Aizii pidannao wuru'u torii-kariwaiz poitoruinao^a nii, putominapa-kida ïdyaun marii kizi ïmashaapan kaiman, na'iki marii kizi karikaonan ïizo'atin panaobanaanao paradan. Kaiman kizi ïnaobanaanao nyuku-

Titus

^a 2:9 *torii-kariwai poitorui*: Putukapa kaarita tokon ii Parada-karu Masha'apannaadakinoo di'ii.

nuu ĩ'ati, ĩsha'apatan idi ipai aimakaan kaiman. Aonaa kizi kapam ĩdako'atiizon panaobanaanao paradan. ¹⁰Na'iki aonaa kizi ĩkoidapan aimakaan panaobanaanao di'iki. Mazan marii pa'an ĩtukapa-kidan mishi pakaimanan. Aizii ĩsha'apatinan an kaiman na'apa, ĩtukapa-kidan nii mishi'o ukaimanan wuru'u kuwai kowaadapa-kariwaiz Tominkaru wakazannaatiki dau'u kida'oraz.

¹¹Mishi Tominkaru tukapa-kidan pakamunanun ipai pidannao ati, ukazannaata'azon idi ĩdyaun pa'oi'an ai. ¹²Tominkaru kamunanun idi ukakinaowan waunao, wamuuda kizi'i naa ipai oia'o, wuru'u aona'oraz unaudapan washa'apaapan. Na'iki wamuuda kizi'i naa washa'apaapan oia'o, wuru'u mamishida-kainao sha'apaapauzonii kidaz. Na'iki ukakinaowan waunao marii kizi'i naa wadadaradan wanyukunuu wuru aia'a dikauda kida'oraz washa'apaapauzon. Na'iki mishi kizi wamashaapan Tominkaru ati aitapin. Na'iki mishi kizi wamashaapan u'ati kaiman uaipan kawana'ati da'a'a imi'i baara'a'a, ¹³wazaudapan pu'a'a naa umanawunu'o na'iki konaunama'o kamoo kaawan. Uruu na'apaini'o nili naa watukapan umanawunu'oraz waTominkarun na'iki wakazannaatapiki, Jesus Christ kaawan. ¹⁴Uruu Jesus wuru'u taaina'oraz wa'oi'an dikiin ii, uaipan idi paso'otan waunao washa'apaapan ai ipai wuru'u dikauda kida'oraz aimakaan. Na'iki uaipan idi pasaabaan

waunao kaimanainao pidannao nii, na'iki papidanannao nii. Na'iki sha'apata'azoinao nii kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan. ¹⁵Ukau'an putominapa-kida ipai pidannao wuru dau'ana'a wakowaadani kidaz parada-karu. Na'iki ma'ozaka pukowaada ĩ'ati wuru'u dyuuda-kariwaiz pukowaadapan. Puma'ozakada kizi putominapa-kidaniinao nyukunuu uruu parada-karu dau'ati. Na'iki ma'ozaka pukashadakowau ba'orainao wuru'u aona'oraz ĩmishida'azon sakitapa'o kakinaowapa-karu. Aonaa pukashadapa-kidina'ana'a pidannao ati.

Na'apam mishidainao aiapa-kaomashaapan

3 ¹Karikaonan panyukunuu kida putominapa-kidaniinao pidannao ati, marii ĩizo'atin kazowautapainao wiizai paradan, ĩdyuudan an ĩsha'apatinan, na'iki marii kapam ĩsha'apatan wuru'u tuubaruu kidainao naobanainao dyuudani kidaz usha'apata-kaom. Na'iki marii kizi karikaonan ĩtaapan panyukunuu minziiwa pasha'apata'azon dau'ati kaiman kida'o aimakaan. ²Na'iki aonaa kizi ĩkadakotin-kidan pidannao oia'o ida'an. Aonaa kizi ĩzunaapaakan mazan ĩtaapa kizi pa'an panyukunuu kaimanan ipai pidannao tuma. Marii kizi kaiman ĩmashaapan baokopa pidannao tuma. Na'iki aonaa kizi ĩatadinpan ba'oran pidannao ai.

³Mishi kiwiin aonaa kanom waaitapan, ipai washa'apatauzon aimakaan maaitapinaka-daun

karikaonan. Na'iki tuukii kapam wadikintapauzon, na'iki tuukii wamariidapa-kidinauzon. Na'iki tuukii da'i wakashaapinauzon oia'o sha'apaapa-kao dau'ati. Na'iki tuukii da'i wanaudapauzon washa'apaapan ipai pabi'inaaka kida'o aimakaan, aona'oraz ukaimanan kida. Wamashaapauzon kiwiin soo washa'apaapan dikauda kida'o. Wato'oratinan nii da'i wairibanao ati, na'iki wakishauzitanan nii karikaonan i'ati. Panaadon wazon-kida-kao. Waunao na'apa kapam da'i, wazon-kidan i'dyaun. ⁴Mazan una'apan pu'u, Tominkaru wakazannaatapiiki aida-kidan pakaimanan na'iki pakamunanun waunao ati. ⁵Uruu ida'an ukazannaatan waunao wa'oian ai. Aonaa washa'apatan idi'o mani kaiman kida'o aimakaan wuru'u ukazannaatanuz waunao. Soo ukamunanun wa'ati paaipan ati karikaonan. Aizii ukazannaatan waunao, uchikaan na'iki uso'otan ida'an wa'oian wanyukunuu iki. Na'iki upa'inaadan waunao Kaimana'o Doronaa ida'an. ⁶Dobata Tominkaru taan Kaimana'o Doronaa wanyukunuu iti, Jesus Christ wakazannaatapiiki ida'an. ⁷Ukau'an Tominkaru kamunanun ida'ana'o udakotan waunao kaimana'o pidanao nii, na'iki wazaamata-kinana ni'i naa wuru'u karikaonanu'oraz kakupa-kinai, karikaonanu'oraz wazaudapauzon. ⁸Mishi'o wuru'u parada-karu kida o'kowaadaniaz pu'ati.

Ōaipan nii pukowaadan kaimanaiman ipai wuru'u puabatani

kidaz parada-karu wunao ati'i mishi'dainao kidaz Tominkaru. Marii kizi karikaonan i'sha'apatan kaiman kida'o pa'idiwaru aimakaan ba'oran pidannao ati.

Aizii wuru'u saada-kariwai kidaz parada-karu Tominkaru kazannaatan dau'oraz waunao, kaimana'o wuru'u ukaminka'utan nii ipai pidannao. ⁹Mazan mana'a pa'i puturukadinauzo'ona'a kashadaaka-karu an kanom sodi kida dikin ii karikaonan. Na'iki mana'a puturukadinauzo'ona'a saadapaku'ati kotua'o pidannao uu kida. Na'iki mana'a punyukunuu-pauzo'ona'a zunaapaaka-karu. Na'iki mana'a pa'i puturukadinauzo'ona'a to'orataaka-karu an, kotua'o Jewnao kakinaori kida dau'an. Usha'apanum kau'an aonaa kanom kaimana'o ikoda-kao na'apa kida'o ida'an. Madi-waitapa-ka'o karikaonan aimakaan sha'apaapa-kao wuru'u na'apa kida'o-raz. ¹⁰Marii itamau pukakinaowan pidan wuru'u pana'aapa'oraz ba'orainao nyukunuu imishidan ai mishi'o kakinaorii. Aizii umaabata'azookan an, marina'a naa uruu. ¹¹Usha'apanum kau'an pidan na'apa'o, paaipan ati'o wuru'u umaabata'azookanuz mishi'o parada-karu, na'iki paaipan ati'o wuru'u usha'apaapa'azoonuz oii kida'o aimakaan. Na'iki paaipan ati'o upataka'uta-kidinan.

Paul katokontan pakakinaopan

¹²Aizii o'dyuudan an Artemas oo Tychicus pugaru di'iti, putiwaa pa'i puwa'atin o'ida'ati, Nicopolis ati. Usha'apanum kau'an na'iti'o nii

ōmakon, na'iki na'ia'o nii ōaipan
 ōgaru amazada wadidiizon dono.
¹³Na'iki pukaminka'uta pa'i Apollos
 na'iki Zenas kaudina'oraz kakinao-
 rii dau'u.^b Putaa kizi pa'i ī'ati ipai
 aimaakan īaiapanii kida, īdobatan
 ana'a naa pamakopa-kizi iti. ¹⁴Marii
 ipai mishidainao tominpan kataan-
 karu dau'u, na'iki pasha'apaapan
 dau'u kaiman kida'o aimaakan.

Karikaonan kizi īikodan aimaakan
 pa'ati na'iki ba'oran pidannao ati.
 Aonaa kizi īmashaapan kana'apan
 karikaonan.

¹⁵Ipai pidannao wuru'u ōtumai-
 naouz dyuudan paparadan pu'ati.
 Na'iki pukowaada pa'i waparadan
 wamin-mishidannao ati na'ii.

Marii karikaonan Tominkaru
 kamunanun ipai unao ati.

b 3:13 *kaudina'oraz kakinaorii dau'u*: uruu dakota-kaoy lawyer English ida'an.